

Stručný přehled agendy nastolené v rámci kola Doha WTO

Jednání v rámci tohoto kola probíhají již od listopadu roku 2001, kdy byla v Doha (hlavním městě Kataru) na Čtvrté ministerské konferenci vytyčena v Deklaraci základní témata.

Deklarace poskytuje ve svém textu možnost jednání o těchto tématech, a to včetně jednání o implementaci současných dohod.

Deklarace uvádí 1. leden 2005 jako finální datum pro ukončení veškerých jednání kromě dvou. Tento termín neplatí pro Jednání o urovnávání sporů, jehož ukončení bylo stanoveno na květen 2003, a pro Jednání o multilaterálních rejstřících geografických označení vín a lihovin, jehož trvání bylo vymezeno do ministerské konference v roce 2003.

Veškerá jednání probíhají pod záštitou Výboru pro obchodní jednání a jeho pomocných skupin. Další práce spadající pod pracovní program Doha se konají v ostatních radách a výborech WTO.

Základní principy Deklarace

Jednoduché provádění: Každá část jednání je součástí nedělitelného celku a nemůže být odsouhlasena zvlášť. „Nic není dohodnuto, dokud není vše dohodnuto“.

Účast: Jednání jsou otevřena všem členům WTO i všem vládám ucházejících se o vstup. Avšak rozhodovat mohou pouze členové.

Transparentnost: Jednání musí být transparentní.

Speciální a odlišné zacházení: Při jednáních musí být vzato v úvahu odlišný přístup k rozvojovým a nejméně vyspělým zemím.

Udržitelný rozvoj: Trh a rozvoj a tržní prostředí určí a rozeberou rozvojové a environmentální aspekty jednání a ujistí se, že rozvoj je řádně reflektován.

Témata vyloučená z jednání: Prvky pracovního programu, které nejsou zahrnuty do jednání mají taktéž příznánu vysokou prioritu. Rada má za úkol podat zprávy o jejich pokroku do Páté ministerské konference v roce 2003.

Stručný přehled nejdůležitějších témat zakotvených v Doha deklaraci, které se staly předmětem jednání:

Implementace – související otázky a zájmy

Implementace dohod je klíčovou otázkou v souvislosti se stávajícími dohodami WTO, tzn. dohodami, které vzešly z Uruguayského kola. Část této problematiky byla vyřešena před Ministerskou konferencí v Doha, avšak velká většina otázek souvisejících s implementací se stala předmětem jednání.

Zemědělství

Jednání o zemědělství začala na začátku roku 2000 na základě článku 20 Dohody o zemědělství WTO. Do Ministerské konference v Doha podalo celkem 121 vlád velké množství návrhů jednání. Je tedy zřejmé, že zemědělství patří k ožehavým tématům, které se řeší v rámci WTO. Jednání se nyní konají na základě Doha deklarace, která zakotvuje také přesná data jejich ukončení. Zemědělství se stalo součástí jednotného provádění, ve kterém všechna jednání musela být ukončena do 1. ledna 2005.

Deklarace zavádí institut speciálního zacházení ve vztahu k rozvojovým zemím. Tento přístup by jim měl usnadnit uspokojit své potřeby, zejména co s hygieny a rozvoje venkova týče.

Jak již bylo řečeno, jednání o zemědělství začala na začátku roku 2000 a termín jejich ukončení byl určen na 1. leden 2005.

Služby

Jednání o službách byla začleněna do Doha agendy až po téměř dvou letech trvání. Deklarace Doha zahrnula práci, která již byla v tomto ohledu vykonána, znovu potvrdila pravidla a postupy pro vyjednávání a ustanovila některé klíčové prvky týkající se časového rozvrhu jednání, zejména datum ukončení jednání – 1. leden 2005.

Přístup na trh nezemědělských výrobků

Ministři zahájili jednání o odstraňování obchodních bariér. Jejich cílem bylo snížit, případně odstranit jak tarifní tak netarifní omezení obchodu pro určité výrobky s ohledem na zájmy rozvojových zemí.

Jednání začala v lednu 2002, jejich ukončení bylo naplánováno na 1. leden 2005.

Autorská práva a práva průmyslového vlastnictví

TRIPS a veřejné zdraví. V deklaraci je zdůrazněna potřeba vykládat dohodu TRIPS ve smyslu podpory veřejného zdraví, a to propagováním jak přístupu k již existujícím lékům, tak výroby nových léků.

Na toto téma vydali ministři zvláštní deklaraci, která uvádí, že dohoda TRIPS nesmí zabraňovat členským státům, aby jednaly v zájmu ochrany veřejného zdraví.

Co se Doha agendy týče, tato zvláštní deklarace nastoluje dva specifické úkoly. Rada TRIPS musí najít řešení problémů, kterým může řada států čelit při využívání povinných licencí, pokud nemají žádnou či mají příliš malou farmaceutickou kapacitu. Deklarace také rozšířila termín ukončení pro nejméně vyspělé země, co se zavedení opatření farmaceutických patentů týče, a to do 1. ledna 2016. Pro ostatní země bylo termínem završení konec roku 2002.

Interakce mezi obchodem a hospodářskou soutěží

Doha deklarace pověřila pro tento úkol pracovní skupinu, aby se do Ministerské konference v roce 2003 soustředila na:

- základní principy jako je transparentnost, nediskriminace, spravedlnost řízení a opatření vůči kartelům,
- způsoby zvládnání dobrovolné spolupráce mezi členy WTO.

Práce skupina byla ukončena na Páté ministerské konferenci v roce 2003 (v Mexiku).

Transparentnost vládních subvencí

Pracovní skupina ustanovená pro tento úkol fungovala do Páté ministerské konference v Mexiku, poté započala jednání, která vycházela z rozhodnutí učiněných pracovní skupinou. Jednání měla být završena do 1. ledna 2005.

Pravidla WTO a regionální obchodní dohody

Pravidla WTO říkají, že regionální obchodní dohody musí splňovat určité podmínky, ale během výkladu těchto Pravidel se zjistila jejich značná kontroverze, proto se stala jádrem práce Výboru pro regionální obchodní dohody. Jeho výsledky však byly mírně řečeno velmi nepřesvědčivé.

V Doha deklaraci členové odsouhlasili jednat o řešení uvedeného problému. Tato jednání spadala do všeobecného rozvrhu vytvořeného pro všechna jednání v rámci Doha deklarace. Datum jejich ukončení byl určen na 1. leden 2005.

Urovnávání sporů

Datum ukončení jednání týkající se této problematiky byl určen na květen roku 2003.

Obchod a životní prostředí

Mnohostranné dohody o životním prostředí. Jednání byla zaměřena na zvážení vztahu mezi pravidly WTO a dohodami o životním prostředí. Dnes existuje asi 200 mnohostranných dohod o životním prostředí, avšak pouze 20 z nich obsahuje opatření týkající se obchodu.

Ministři dále odsouhlasili zmírnění či odstranění tarifních či netarifních omezení zboží či služeb v rámci životního prostředí.

Termín ukončení byl stanoven na 1. leden 2005.

Nejméně vyspělé země

Převažující většina členů WTO jsou rozvojové země. Jejich počet ve WTO stále stoupá a současně s tím stoupá také jejich účast na rozhodování.

Na Ministerské konferenci v Doha v listopadu 2001 bylo dohodnuto, že otázky týkající se rozvoje a zájmů rozvojových zemí budou postaveny na první místo WTO.

Členové WTO se v Doha deklaraci zavázali k zavedení bezcelního přístupu na trh pro nejméně vyspělé země. Doha deklarace urguje členy WTO, aby zvýšily svoje příspěvky ve prospěch těchto zemí.

Tato jednání stále pokračují, zatím první zpráva o jejich úspěchu byla podána na začátku roku 2002 na první schůzi Rady WTO.

Speciální a odlišné zacházení

V Doha deklaraci se členové WTO dohodli, že veškerá opatření vůči nejméně vyspělým zemím budou upevněna a upřesněna.

Tímto úkolem byl pověřen Výbor pro obchod a rozvoj. Termín pro podání doporučení byl stanoven do července 2002.

Symposia pořádaná v rámci jednání kola Doha

Cílem tří symposií, jež se konala v rámci jednání kola Doha, bylo co nejlépe specifikovat požadavky stanovené v Deklaraci.

První symposium se konalo od 29. dubna do 1. května 2002. Jeho název zněl „Výzvy a příležitosti vyplývající z Doha deklarace“. Symposium nebylo oficiální či formální záležitostí WTO.

Témata tohoto symposia byla například:

- Příležitosti rozvoje vyplývající z Doha;
- Vstup na trh – Co je v sázce?;
- Obchod a životní prostředí po Doha;
- Globalizace a obchod;
- Fungování a financování WTO;
- Obchodní a sociální rozvoj;
- Dopad Doha na TRIPS

Druhé symposium pořádala WTO. Konalo se ve dnech 16. – 18. června 2003 a bylo vymezeno jako veřejné. Ústředním tématem se tentokrát staly „Úkoly členů WTO vzhledem k 5. ministerské konferenci“. Nemálo příspěvků bylo proneseno z úst institucí jako Greenpeace, Evropská komise, Ženevská univerzita aj.

Z důvodu přehlednosti je nutné říci, že Pátá ministerská konference probíhala v září 2003 v Cancúnu (Mexiko). Účastníci diskutovali o tom, jak mohou nová jednání ovlivnit hlavní úkoly týkající se multilaterálního obchodního systému.

Hlavní témata druhého sympozia byla:

- Diskuze o ministerské konferenci v Cancúnu, která byla považována za příští zastávku na cestě k rozvoji
- Investice ve WTO
- Zemědělství
- Trh a hospodářská soutěž
- Dodržování Doha deklarace

V květnu 2004 proběhlo symposium WTO nazvané „Mnohostrannost na křižovatce“. Toto symposium se zaměřilo zejména na úspěšné dokončení agendy nastolené v Doha deklaraci. Účastníci diskutovali o tom, jak zvládnout hlavní úkoly v rozhodující fázi Doha kola. Hlavní témata byla tato:

- Obchod v zemědělství
- Spravedlivá globalizace
- Regionální obchodní dohody
- Životní prostředí
- Perspektivy rozvoje
- Zmírnění chudoby
- Zlepšení fungování WTO
- Technologie a rozvoj